

Був ранок, нове сонце золотилося на брижах лагідного моря.

За милу від берега з рибальського човна сипали у воду приманку з подрібненої риби. Ця звістка блискавично долетіла до Сніданкової зграї, й невдовзі тисяча мартинів злетілася, щоб у бійках і викрутасах здобути собі шматочок їжі. Починався черговий клопіткий день.

А ген далеко, сам-один, подалі від човна й узбережжя, тренувався мартин Джонатан Лівінгстон. Піднявшись на тридцять метрів у небо, він опустив перетинчасті ноги, задер дзьоба і, щосили напружившись, намагався втримати вивернуті крила в болючо-тугому вигині. За такого вигину політ уповільнювався, і зараз Джонатан настільки стишив швидкість, що вітер перетворився на шепіт в очі, а океан унизу завмер. Джонатан примружив очі від шаленої зосередженості, затамував дух, напружився... і посилив... вигин... на... два... сантиметри... Тут у нього скуйовдилося пір'я, він втратив швидкість і гепнувся вниз.

Мартини, як відомо, ніколи не збиваються, ніколи не падають. Втрата швидкості в повітрі й падіння є для них ганьбою і безчестям.

Але мартин Джонатан Лівінгстон — який, не знаючи сорому, напружував крила у тремкому вигині, вповільнювався, вповільнювався і знову втрачав швидкість — був незвичайним птахом.

Більшості мартинів вистачає знання лише базових речей про польоти: як відлетіти від берега, дістатися їжі

й повернутися назад. Для більшості мартинів важливий не політ, а пожива. Для Джонатана ж важливим було не поїсти, а політати. Понад усе на світі мартин Джонатан Лівінгстон любив літати.

Як виявилося, такі погляди не приносять популярності серед інших птахів. Навіть його батьки непокоїлися через те, що Джонатан цілі дні проводить на самоті за льотними експериментами, по сто разів планеруючи низько над морем.

Він не знав, наприклад, чому під час польоту над водою на висоті, меншій за половину розмаху крил, йому вдавалося залишатися в повітрі довше і з меншим зусиллям. Його ширяння завершувалося не типовим приводненням ногами вперед у хвилі бризок, а довгим і широким кільватером, коли він торкався поверхні води ногами, щільно притисненими до тіла для максимальної обтічності. Коли він почав приземлятися з підібганими ногами на берег, ковзаючи в пісок, а тоді кроками вимірювати довжину залишеної борозни, як же розхвилювалися його батьки!

— Ну чому, Джоне, чому? — питала мати. — Чому так важко бути, як решта зграї? Ну залиш ти низькі польоти пеліканам і альбатросам! Чому ти не їси? Сину, від тебе ж zostалися самі кістки й пір'я!

— Ну й нехай кістки й пір'я, мамо. Я просто хочу дізнатися, що можу робити в повітрі, а що ні. От і все. Просто хочу дізнатися.

— Послухай, Джонатане,— лагідно сказав батько.— Зима вже недалечко. Човнів стане мало, а риба з поверхні піде на глибину. Якщо хочеш учитися, то вивчай їжу і як її здобувати. Ширяння — це добре, але польотами ситий не будеш. Не забувай, ти літаєш, щоб їсти.

Джонатан слухняно кивав. Наступні кілька днів він намагався наслідувати інших мартинів. Він дуже старався: разом зі зграєю верещав і чубився над пірсами і довкола рибальських човнів, виловлюючи шматочки риби та хліба. Але не йшло воно йому.

«Усе це так безглуздо,— думав він, добровільно кидаючи насилу здобутого анчоуса голодному старому мартинові, який його переслідував.— Я міг би витратити весь цей час на польоти. Ще стільки всього треба навчитися!»

Тож невдовзі мартин Джонатан, самотній, голодний і щасливий, знову подався далеко в море — вчитися.

Предметом дослідження стала швидкість, і за тиждень тренувань він знав про неї більше, ніж найпрудкіший мартин на світі.

З висоти трьохсот метрів, щосили махаючи крилами, він відштовхнувся й поринув у сліпуче-круте піке назустріч хвилям — і зрозумів, чому мартини не виконують сліпуче-крутих піке, махаючи крилами. За якихось шість секунд він розігнався до ста десятих кілометрів на годину — до швидкості, на якій крило під час змаху стає нестійким.

Так ставалося раз у раз. При всій Джонатановій обережності, при тому, що діяв на межі можливостей, він усе одно на великій швидкості втрачав контроль.

Джонатан піднімався на триста метрів. Спершу прямолінійно на максимальній швидкості, потім відштовхувався і пірнав, махаючи крилами, у вертикальне піке. При цьому щоразу під час змаху потік повітря зривався з його лівого крила, Джонатана починало люто кренити ліворуч, він вигинав праве крило, щоб відновити контроль,— і блискавично зривався у шалений безладний штопор праворуч.

Хоч який був обережний із тим змахом, однак десять разів він пробував, і всі десять разів, подолавши межу в сто десять кілометрів на годину, збивався в скуйовджений жмуток пір'я, що безконтрольно падає у воду.

«Певно, головне,— нарешті додумався він, промоклий до пір'їнки,— утримувати крила нерухомо на високій швидкості: махати до вісімдесятьох, а далі — тримати непорушно».

З висоти шестисот метрів він спробував ще раз, накренився та спікірував: дзьобом строго вниз, крила повністю розпростерті й нерухомі з моменту проходження відмітки у вісімдесят кілометрів на годину. Це потребувало страшенних зусиль, але спрацювало. За десять секунд він уже мчав на швидкості сто сорок п'ять кілометрів на годину. Джонатан встановив світовий рекорд швидкості серед мартинів!

Однак перемога була хвилинною. Щойно він почав виходити з піке, щойно змінив кут нахилу крил, як миттю звалився в той-таки жакливий безладний штопор, і на швидкості сто сорок п'ять його ніби динамітом підірвало. Мартин Джонатан вибухнув у повітрі та врзався в тверде як камінь море.

Коли він отямився, сонце вже давно сіло, а він плавав на осяяній місяцем поверхні океану. Крила були розкуйовджені й налиті свинцем, але ще дужче причаляувала Джонатана вага невдачі. Знесилений, він волів тільки, щоб цієї ваги вистачило затягти його на дно, покласти всьому край.

Але поки він лежав на воді, у ньому заговорив чужий глухий голос: «Що тут поробиш! Я — мартин. Я обмежений своєю природою. Якби мені судилося багато знати про польоти, в мене замість мізків були би схеми. Якби мені судилося літати на великій швидкості, я мав би короткі соколині крила й харчувався б мишами, а не рибою. Мій батько правду казав. Я мушу забути ці дурниці. Час летіти додому, до зграї, та вдовольнитися тим, ким я є — нещасним обмеженим марином».

Голос затих, і Джонатан з ним погодився. Вночі місце мартина — на узбережжі. Він дав собі обітницю, що відтепер стане нормальним. І всім від цього буде краще.

Він стомлено відштовхнувся від темної води й полетів у бік суходолу, радий, що навчився лету на малій висоті, який дозволяє заощаджувати сили.

«Ні, годі,— думав він.— Досить з мене того, ким я є, досить з мене того, чого я навчився. Я такий самий мартин, як і всі інші, і літатиму, як вони».

Тож, долаючи біль і висоту, він піднявся на тридцять метрів і надсадніше замахав крилами, мріючи про берег.

Рішення стати звичайним членом зграї принесло полегшення. Джонатан більше не піддаватиметься силі, яка тягла його вчитися, більше не буде труднощів і невдач. Так гарно: взяти й припинити думати, а просто летіти крізь темряву, назустріч вогням над узбережжям...

«У темряві! — стривожено верескнув глухий голос.— Мартини ніколи не літають у темряві!»

Але Джонатан його й не почув. «Гарно,— думав він.— Місяць і вогники моргають на воді, немов маленькі маячки, що спрямовують нас уночі. А все таке тихе, завмерле...»

«Спускайся! Мартини ніколи не літають у темряві! Якби тобі судилося літати в темряві, ти мав би очі сови! У тебе замість мізків були б схеми! Ти мав би короткі соколині крила!»

І там, на висоті тридцятьох метрів, уночі, мартин Джонатан Лівінгстон... кліпнув. Його біль, його рішення миттю були забуті.

Короткі крила. Короткі соколині крила!

«Ось же відповідь! Оце я був дурний! Усе, що мені потрібно, це маленьке крило. Мені треба тільки скласти крила майже повністю й летіти на самих лише кінчиках! Короткі крила!»